

Akdeniz, Orta Doğu ve Sahel'de iklim değişikliği, su çatışmaları ve insan güvenliği

CLICO araştırma projesinin bulguları

"İklim Değişikliği, Hidro-çatışmalar ve İnsan Güvenliği" (CLICO) başlıklı AB araştırma projesinin dördüncü politika özeti Akdeniz, Orta Doğu ve Sahel (MMES) bölgesinde iklim değişikliği, insan güvenliği ve su kaynakları ile ilişkili çatışmalarla ilgili proje bulgularını sunmaktadır.

CLICO'nun araştırma bulguları iklim değişikliği ve su kaynaklarına dönük baskıların, sosyal, ekonomik ve siyasi faktörlerle birlikte insan güvenliğini etkilediğini öne süren önceki bulguları desteklemektedir. Nijer, Türkiye ve Etiyopya'daki CLICO vaka çalışmaları sosyal marjinalizasyonun (örn. yoksulluk) iklimsel baskılara dönük etkilenebilirliği ve insan güvensizliğini arttırdığını onaylamaktadır. Öte yandan iklim değişikliği ve hidro-çatışmalar arasındaki ilişki, en iyi ihtimalle, dolaylıdır. CLICO çerçevesinde incelenen çatışma durumlarının çoğunda, siyasi, ekonomik ve sosyal faktörlerin çatışmanın oluşmasında su kıtlığından veya iklimle ilişkili baskı faktörlerinden daha önemli olduğu gözlenmiştir. Yine de bu dengenin gelecekte ne şekilde değişeceği belirsizdir.

Devletler, planlama yapabilmeleri ile bireyler, gruplar ve topluluklar için uyum faaliyetlerini düzenleyecek çerçeveler oluşturarak uyumu kolaylaştırabilmeleri sebebiyle iklim değişikliğine uyumda anahtar bir rol oynamaktadırlar. Devletler, bireylerden veya topluluklardan toplumun belirli bir kısmının marjinalizasyonuna ve dolayısıyla iklim değişikliğinden etkilenebilirliğe sebep olan geniş sosyo-ekonomik koşulları değiştirmekte daha yetkindir. Devlet-temelli uyum nüfusun çeşitli kesimleri kendi kendilerine uyum sağlayamadığında da etkilidir. Yine de devlet-temelli uyum politikası bir sihirli değnek değildir. Bunun bir nedeni devlet üzerinde çok yoğunlaşan bir bağımlılık halinin toplulukların otonom biçimde uyum sağlama kapasitelerini azaltacak olmasıdır. Bazı durumlarda, devletler belirli toplumsal grupları korumak adına maliyet ve riskleri toplumun diğer kesimleri üzerine kaydırarak cevap verebilirler.

Uyumun aynı zamanda olumsuz ve ters etki yaratacak (kötü uyum "*mal-adaptation*") boyutları da olabilir. Bunun bir örneği agro-pastoralistlerin belirsiz yağmur düzeni nedeniyle düşen verimden ötürü ekimlerinin miktarını arttırma ve bunu müteakiben otlatma yoluyla zarar gören ürünleri için tazminat talep ettikleri Nijer'dedir. Bu kendi kendine uyum faaliyetleri, bölgede otlatma alanı halihazırda azalan ve ödedikleri tazminatlar yüzünden maliyetleri artan göçebe hayvan yetiştiricilerinin uyum kapasitesini azaltmıştır.

Diğer vaka çalışmaları devlet-temelli uyum faaliyetlerinin belirsiz etkilerine ışık tutmuştur. Örneğin, Mısır'da bir kıyı kenti olan İskenderiye'deki alçak rakımlı kıyısız alanlarda zorunlu yerinden etme politikası, deniz seviyesi yükselmesiyle ilişkili su baskını/sel gibi riskleri azaltmakla birlikte yerinden edilen nüfusun yeni yerleşimlerinde yeni risklere ve sürdürülebilir yaşambirimi faaliyetlerine erişimini tehlikeye atabilir. Etiyopya'nın Gambela şehrinde tarımsal modernizasyon ve kırsal nüfusun yerleşikleştirilmesine yönelik bazı adımlar en azından kısa vadede etkilenen gruplar için insan güvenliğinin azalmasına neden olmuştur. Bu kitleleri sel yatağından uzaklaştırıp kalıcı konutlara yerleştirmek sele karşı etkilenebilirliği azaltmakla birlikte su kıtlığına dönük etkilenebilirliklerini arttırmıştır. Bölgede yağışın halihazırda istikrarsız olduğu ve iklim değişikliği sebebiyle bunun artacağı öngörüldüğünde bu tip politikalar sorunludur.

Sosyal güvenlik sistemini güçlendirmek insan güvenliğini geliştirmek için etkili bir yoldur. Maalesef, pek çok gelişmekte olan ülkede bu bir öncelik değildir ve devletin sosyal güvenlik mekanizmaları ile AB üyeleri ve diğer gelişmiş ülkelerdeki ekonomik – kamu borcu krizi bağlamında bunlar ve afet yardım/sivil savunma politikaları zayıflamaktadır.